

TÜRKİYE'DE YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNİ VE ULUSAL PROGRAMDA ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEME

Prof. Dr. Aysel ÇELİKEL*

Genel olarak:

Türkiye'de yabancıların çalışma hakkı, her iş ve mesleğin icrası için kabul edilmiş olan yasalarda ayrı ayrı düzenlenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, kabul edilmiş olan onlarca yasada o iş ve mesleği yapacak kişilerin vatandaşlığı ya da yabancılığı konusunda herhangi bir koşul aranmadığı takdirde, yabancıların o işi yapabileceği, buna karşılık "Türk vatandaşı olmak" biçiminde bir kayıt yer aldığı takdirde yapamayacağı esası kabul edilmiştir. Yabancıların izin ile yapabileceği iş ve meslekler de konuyla ilgili yasa ve yönetmelikler de ayrıca belirtilmiştir.

Gerçek kişilerin çalışma hakkı konusunda Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında getirilmiş olan kısıtlamaların oldukça geniş tutulmuş olduğunu görüyoruz. Bu yasak ve kısıtlamalar büyük ölçüde günümüzde de devam etmektedir. Bu kısıtlamalarda Osmanlı döneminde kapitülasyonlar yoluyla yabancıların hemen her işi ve mesleği serbestçe yapabilmelerinin doğurduğu olumsuz sonuçlar nedeniyle yabancıya karşı duyulan güvensizliğin rol oynadığını söyleyebiliriz.

Lozan müzakerelerinde yabancılara tanınmış olan imtiyazların kaldırılması konusunda Batılı Devletlerin tehdit de içeren direnmelerine rağmen kapitülasyonların kaldırılmış olması, daha sonraki yıllarda geriye dönüş anlamını taşıyacak yeni liberal düzenlemelere engel

* İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı.

oluşturuyordu. Ayrıca sosyal ve ekonomik şartlar da mevcut kısıtlamaların devamını gerektiriyordu. Ülkemizde istihdam, her dönemde önemini ciddi şekilde hissettiren bir olgu olmuştur.

Zaman içinde sanayileşmiş bir toplumun gereği olan nitelikli işçi ve teknik eleman ihtiyacını karşılayabilmek için buna imkan veren düzenlemeler yapma yoluna gidilmiştir. Özellikle 1950'li yıllardan sonra yapılan düzenlemeler buna örnektir.

1980'li yıllardan itibaren komşumuz olan ülkelerde vuku bulan siyasal olaylarla bağlantılı olarak İran, Afganistan, Pakistan, Irak, eski Sovyetler Birliği'ne bağlı olan ülkelere Türkiye'ye göç akını başlamıştır. Düşük ücretlere rağmen iş bulmak umudu ile ülkemize giren yabancılar, Türk vatandaşlarına tahsis edilmiş işlerde kaçak işçi olarak çalışmaya başlamışlardır. Bunların sayısının tam olarak bilinmesi mümkün değildir. En az bir milyon oldukları yetkililerce ifade edilmektedir.

Ekonomik krizler nedeniyle büyük işsizlik sorunu yaşanan ülkemizde bu kadar çok sayıda kaçak işçinin çalışmasının nasıl önleneceği, yasadışı işçi cenneti haline gelmiş olan Türkiye'deki bu düzensizliğin ortadan kaldırılma yolları Avrupa Birliği mevzuatına uyum yasaları nedeniyle de gündeme gelmiştir. AB'ye üye ülkelerde yabancıların çalışma izni konusunda uygulanan yöntemlerle uyumlu bir yasanın çıkarılması öngörülmüştür. Onlarca yasayı ayrı ayrı ele alan geniş bir kısıtlama yelpazesi yerine farklı esasa ve farklı yöntemlere dayalı bir yasa taslağı hazırlanmıştır. "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun Tasarısı" adlı tasarı 57. Hükümet döneminde T.B.M.M.'ne sevk edilmiştir. Kısa vadeli yapılacaklar içinde olmasına rağmen o dönemde yasalaşamamıştır. Yasa Tasarısı 58. Hükümet tarafından tekrar TBMM'ne sevk edilmiş, Komisyonlarda yapılan bazı ufak değişikliklerle Meclis Genel Kurulunda kabul edilmiş ve onaylanmıştır (4817-27.2.2003; RG. 25040- 5.3.2003). Yasanın yayımlandıktan 6 ay sonra yürürlüğe gireceği kabul edilmiştir.

Kaçak işçiliğin önlenmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak amacı ile yapılan çalışmalara da değinmek gerekir. Az gelişmiş ülkelere zengin ülkelere doğru organize suç örgütleri vasıtasıyla yapılan "göçmen kaçakçılığı" ile "insan ticareti özellikle kadın ve çocuk ticareti" Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği ülkelerinin son yıllarda en çok üzerinde çalışmalar yaptıkları iki konu olmuştur.

Ekonomide küreselleşmenin doğurduğu sosyal ve ekonomik sorunların ve yoksulluğun refah ülkelerine göç olayını hızlandırmasıyla anılan ülkeler uluslararası sözleşmeler yoluyla sorunu çözmek yollarını aramışlardır.

Türkiye coğrafi konumu itibariyle Batıya geçiş ülkesi olarak kullanılabilir. Türkiye yalnız transit ülke olmakla kalmamış, hedef ülke olarak de insan ticaretine açık hale gelmiştir.

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti konusunda en kapsamlı belge "Sınırtaşan Organize Suç Örgütlerine Karşı Birleşmiş Milletler Konvansiyonu" ve buna ek iki protokoldür. Bunlar;

- İnsan Ticaretini Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretini Önleme, Baskılama ve Cezalandırma Konusunda Ek Protokol
- Deniz, Kara, ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığı'na İlişkin Protokol

BM. Genel Sekreteri Milenyum Bildirisinde üye devletlere anılan sözleşme ve ek protokollerin 12 Aralık 2002 tarihine kadar onaylanması konusundaki duyarlılığını bildirmiştir. Türkiye Sözleşme ve Ek Protokolleri 4 şubat 2003 tarihi itibariyle onaylamış bulunmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili olarak 3.8.2002'de kabul edilen yasada TCK'na eklenen iki madde ile eylemlerin suç teşkil edilerek cezalandırılması yoluna gidilerek olumlu bir adım atılmıştır.¹

1- Yabancıların Çalışma Hakkına İlişkin Temel Hükümler

Hukukumuzda yabancıların ancak izin almak koşulu ile yapabileceği bazı iş ve meslekler için bir çalışma izni almak gereklidir. Örneğin yabancı mühendis ve mimar çalıştırmak için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanunu'nun 34. maddesine göre Odalar Birliği'nin görüşü ve Bayındırlık Bakanlığı'nın onayı gereklidir. Yabancı uyruklu öğretmen çalıştırmak için Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın izni şarttır.²

Çeşitli yasalara göre, yabancıların çalışması konusunda var olan ya-

¹ 3.8.2002 tarih ve 4771 sayılı Kanun. RG.10.8.2002.

² Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Kanunu. RG. 4.2.1954-8625. Değişiklik 19.4.1983-66 KHK; ÖÖKK. RG.18.6.1965-12026.

saklar ve sınırlamalar kapsamında olan ya da olmayan iş ve meslekler için mevzuatımız da önceden çalışma izni alma konusunda açık bir hüküm yoktur. Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanun'un ilgili maddelerinde durumun resmi makamlara haber verilmesi ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Yasanın m.3/2 göre:

“ Sırf iş tutmak maksadı ile Türkiye'ye gelen yabancılar geldikleri tarihten itibaren bir ay zarfında ve herhalde çalışmaya başlamadan önce ikamet teskeresi almış bulunmalıdırlar.”

Yine aynı yasanın 15. maddesine göre;

“Yabancılar Türkiye'de ancak kanunun menetmediği işleri tutabilirler. Türkiye'de serbest olarak veya memur, müstahdem ve işçi sıfatıyla çalışacak yabancılar keyfiyeti işe başladıklarından itibaren en çok 15 gün içinde ikamet ettikleri yerin polis veya jandarma karakoluna bizzat veya bilvasıta haber vermeğe ve ikamet teskerelerine kaydettirmeğe mecburdurlar.”

Aynı yasanın 16. maddesine göre ise;

“Evlerinde veya idareleri altında bulunan yerlerde bir yabancıyı herhangi bir sıfatla çalıştıran hakiki veya hükmi her şahıs.....15 gün içinde en yakın polis veya jandarma karakoluna haber vermeğe mecburdurlar.”

Görülüyor ki YİSHK yabancıların çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerektiği konusunda bir düzenleme getirmemektedir. Yasa yabancıların çalışmaya başlamadan önce ikamet izni almış olmalarını şart koşmuş, işe başladıktan itibaren durumu 15 gün içinde ikamet ettiği polis veya jandarma karakoluna kaydettirmelerini öngörmüştür. Ayrıca yabancı çalıştıranların da o yabancı ile ilgili bütün kişisel bilgileri, gördüğü işi, ücreti, vatandaşlığı, ikamet teskeresi gibi bilgileri en yakın polis veya jandarma karakoluna verme zorunluluğunu düzenlemiştir.

Yasanın yukarıda anılan ve ilgililere haber verme yükümlülüğü getiren hükümlerinin amacı, yabancıların kendilerine yasaklanan işleri yapıp yapmadıklarını kontrol etmektedir. Nitekim yasaya göre, yabancılar ancak kanunun kendilerine men etmediği işleri yapabilirler.

Hukukumuz da yabancıların çalışmaları ile ilgili herhangi bir izin

şartının bulunmaması, kaçak işçi sayısının giderek artmasına neden olmaktadır. Yabancı ancak kendisine yasaklanmayan bir işi yapabilecektir. Önceden bir izne gerek görülmemiştir. Yasaklanan işi yaptığında ise durum emniyet kuvvetleri tarafından tespit edildiğinde gerekli işlem yapılacaktır. Bu işlem yine yasaya göre nihai olarak Türkiye'den çıkmağa davet ve sınır dışı etme işlemidir. Kaçak işçinin şu ya da bu biçimde tekrar ülkeye girmesi ve kaçak olarak çalışmağa başlaması tabii ki olağandır. Esasen uygulama da çok defa böyle olmaktadır.

Bu konuda mevzuatımızda zimnen çalışma izninin gerekli olduğuna delalet edecek hükümlerin bulunduğunu da belirtmek gerekir. Pasaport Kanununun 8/7 maddesine göre,

“..... Türkiye’de yabancılara karşı menedilmiş işlerden birini tutacaklarını ispat edemeyenlere....”

Türkiye’ye giriş izni verilmeyeceği hükmü yer almaktadır. Bu ispatın nasıl olacağı belli değildir. Acaba Türkiye’ye çalışmak için gelen yabancıların, bir Türk konsoloslüğundan yabancılara yasaklanmamış bir işi yapacağı konusunda bir izin mi? alması gerekecektir. Kuşkusuz, belirli yasalara göre, yabancıların ilgili kurumların izni ile yapabilecekleri iş ve meslekler için böyle bir iznin aranması doğaldır. Yine de hukuki durum net değildir. Durumun hukuksal olarak açık hale getirilmesi gereklidir.

Yukarı da belirtildiği gibi, Türkiye’ye yasal yollardan ya da kaçak olarak giren bir yabancı açıkça çalışma izni almak zorunda olmadığı için yasaklanmış olsun olmasın kendisine verilen her işe girebilmektedir. Sorumluluk yukarıda da belirtildiği gibi esas olarak işverende olmaktadır. Bir çok iş ve mesleği içine alan geniş yasaklar dizisine rağmen bu kadar çok kaçak işçinin çalışıyor olması olgusu, üzerinde durulması, tartışılması ve insan haklarına uygun çağdaş bir çözüm üretilmesi gereken bir konudur.

2- Türkiye Ulusal Programında Durum

Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı³ Kişilerin Serbest Dolaşımı başlığı altında yabancıların çalışma hakkı ile ilgili 29 yasayı sıraladıktan sonra, “Türk Mevzuatında

³ Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ank.2001, 97 vd.

yapılması Gereken Değişiklikler ve Yenilikler” kısmında, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında ki Kanun Tasarısına atıfta bulunmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan Tasarıya göre, yabancıların çalışması ile ilgili 70’in üzerinde yasanın dağınık bir yapı arzettiği ve yabancıların istihdamının düzenlenmesinde hukuksal düzenin yetersiz kaldığı kaydedilerek, Tasarının kayıt dışı istihdamı önleyeceği kaydedilmektedir. Yasanın çıkarılması Avrupa Birliği’ne bildirilmiş olan kısa vadeli değişiklikler arasında yer almıştır. Tasarı, 27.2.2003 tarihinde yasalaşmıştır.

3- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun

Yasa⁴ Genel Gerekçesinde “ülkemizde çalışma barışı, ücret düzeni, sendikal düzen üzerinde olumsuz etkileri nedeniyle, yabancıların ülkemizde çalışmalarının izne bağlanması ve bu izinlerin prensip olarak tek merkezden verilmesini sağlayacak bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.

Çalışma izinleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilir. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak durumu uygun görülen yabancılara çalışma izni verir. Bakanlık 14. maddedeki hallerde izin talebini reddeder.

Yasa, amaç maddesinde, yabancıların Türkiye’deki çalışmalarını izne bağlamak ve yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirtmek olduğunu belirtmektedir.

Yasa ilke olarak, aksi öngörülmedikçe yabancıların Türkiye’de bağımlı ya da bağımsız olsun çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerektiğini hükme bağlamıştır (m. 4/1).

Yasa ile getirilen ana kuralları şöyle sıralayabiliriz;

Yasa, Kanuni çalışma izninden muaf tutulan yabancılar dışında, Türkiye’de bağımlı ya da bağımsız çalışan yabancıları, bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancıları ve yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişileri kapsar (m. 2).

Ana kural; Uluslararası sözleşmelerde aksi görülmedikçe yabancı-

⁴ Kanun No: 4817 - Kabul Tarihi: 27.2.2003; RG. 5.3.2003-25040.

ların Türkiye’de bağımlı ya da bağımsız olsun çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir.⁵

Çalışma izni dört çeşittir.

a- Süreli Çalışma İzni

b- Süresiz Çalışma İzni

c- Bağımsız Çalışma İzni

d- İstisnai Çalışma İzni

Bu dört çalışma izni yabancıların Türkiye’deki çalışma süreleri ve ekonomik konjonktüre göre verilmektedir.⁶

a- Süreli Çalışma İzni : İş piyasasındaki durum ve ekonomik konjonktür değişiklikleri dikkate alınarak belirli bir işyeri ve belirli bir meslekte çalışmak üzere bir yıl için verilir. Bir yıl sonunda 3 yıla kadar uzatılabilir.

Üç yıllık çalışma izninin sonunda, aynı meslekte ve dilediği işveren yanında çalışmak üzere 6 yıla kadar uzatılabilir. Eş ve çocuklara da belirli şartlar altında çalışma izni verilebilir.

b- Süresiz Çalışma İzni : Uluslararası sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe en az 8 yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet eden veya toplam 6 yıl kanuni çalışması olan yabancıya süresiz verilen çalışma iznidir.⁷

Bu iznin verilmesinde iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ve belirli bir işyeri, mülki ve coğrafi alan nazara alınmaz.

⁵ Ülke menfaatleri gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlere bağlı olarak çalışma izni süresi bir ayı geçmemek ve Bakanlık onayı alınmak şartı ile işe başladıktan sonra da verilebilir.

⁶ Yasa, yabancı terimi ile 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’na göre, Türk vatandaşı sayılmayan kişiyi, “bağımlı çalışan” ile bir işveren emrinde ücret, aylık, komisyon vb. karşılığı çalışan yabancıyı, “bağımsız çalışan” ile başka şahısları istihdam etsin ya da etmesin kendi ad ve hesabına çalışan yabancıyı ifade eder (m. 3).

⁷ Bu izin iş piyasasında ki durum dikkate alınmaksızın ve herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın verilir. Yasanın 6. maddesindeki bu hüküm, 11. madde ile birlikte değerlendirilmelidir.

c- Bağımsız Çalışma İzni : Bağımsız çalışacak yabancı Türkiye'de en az 5 yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmek şartıyla, İçişleri Bakanlığı, kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak verilen çalışma iznidir.

d- İstisnai Hallerde Çalışma İzni : Yasa ayrıca belirli niteliklere sahip kişilere kanuni sürelerle bakılmaksızın çalışma izninin verilmesini düzenlemektedir. Bunlar:

- Bir Türk vatandaşı ile evli olan ve eşiyle Türkiye'de evlilik birliği içinde yaşayan veya evlilik birliği en az 3 yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte Türkiye'de yerleşmiş olan yabancılara ve Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarına,
- TVK'ya göre evlenme (m. 18, 28) ve seçme (m. 27) yoluyla Türk vatandaşlığı'nı kaybedenlere ve füruna,
- İskan Kanununa göre mülteci ve göçmenler veya göçebe olarak kabul edilenlere,
- AB üyesi devlet vatandaşlarına ve bunların AB üyesi ülke vatandaşı olmasa bile eş ve çocuklarına,
- Türkiye'de doğan veya rüşt yaşını doldurmadan Türkiye'ye gelen ve Türkiye'de meslek okulu, yüksek okul veya üniversiteden mezun olan yabancılara
- Yabancı büyük elçilik ile konsolosluklarında ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevli, diplomat, idari ve teknik personelin hizmetinde çalışanlar ile bazı şartlar altında bunların eş ve çocuklarına,
- Bilimsel ve kültürel faaliyetler amacıyla geçici olarak Türkiye'ye gelen yabancılara,
- Bakanlıklar ve kamu kuruluşlarından mal ve hizmet alımı, bir işin yaptırılması veya işletilmesinde çalışacak yabancılara,

kanunda öngörülen sürelerle tabi olmadan çalışma izni verilebilir.

Tasarıda yasa hükümlerine uymayan işveren ve yabancı çalışan için cezai hükümler (m.18) getirilmiştir.⁸

⁸ Sözleşme hükümleri saklı kalmak ve karşılıklılık ilkesine göre, çalışma izin-

Yabancı sermayeyi Teşvik Kanunu kapsamında kurulan şirketlerde çalıştırılmak istenen yabancılar için Hazine Müsteşarlığı'nın görüşü ve Bakanlığın izni gerekir.

11.6.1932 tarih ve 2007 sayılı Türkiye'de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkındaki Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.(m.35) Ayrıca Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Kanunu (m.34,35), Petrol Kanunu (m.119), Özel Öğretim Kurumları Kanunu (m.21), Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatların Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İş Yerlerinde Çalışabilmelerine İlişkin Kanun (m.3), Turizm Teşvik Kanunu (m.18/a) 2634 Sayılı Kanun (m.26), 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümlerinde değişiklik yapılmıştır.

5- Tasarının Değerlendirilmesi

Çalışmayı hak olarak değerlendiren ancak yabancılar için çalışmayı belirli şartlara ve sürelerle bağlayan kurallarıyla Yasa, ekonomisi gelişmiş ülkeler için hararetle savunulacak niteliktedir.Nitekim Yasa AB'ye uyum yasaları çerçevesinde hazırlanmıştır.AB üyesi ülkelerin bu konudaki yaklaşımını sergilemektedir.Acaba Türkiye için aynı ilkelerin kabulü ne kadar savunabilir?.Bu konuda tereddütlerimizin olduğunu belirtmek gerekir.

Yasanın Cumhuriyet dönemi boyunca yabancı gerçek kişilere uygulanan hukuksal durumu tamamen değiştirilecek hükümleriyle, kamuoyu ve özellikle uygulayıcılar açısından benimsenmesinin kolay olmadığını düşünüyorum. Yabancılar için belirli sürelerle tabi olarak çalışma izninin verilmesi kuralı insan hakları düşüncesi ile tutarlılık arz etmektedir.Ancak Yasa, yabancıların çalışmasını adeta hak olarak değerlendiren hükümleriyle, istihdam sorunu yaşayan ve ekonomik güçlükleri olan bir toplumun çalışma hakkı açısından yabancıya bakışı ile uyum göstermemektedir.

leri, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler nazara alınarak belli bir süre için tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir (m. 11).

Çalışma izni veya çalışma izninin uzatılmasının Bakanlıkça reddedilmesi (m. 14 deki haller) halinde, ilgilinin Bakanlığa itiraz ve yargı yoluna başvuru hakkı vardır (m. 17).

Yasa, 5. maddesinde “sürelî çalışma izni,iş piyasasındaki gelişmeler,istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjektür değişiklikleri dikkate alınarak verilir” diyen hükmü ile izinlerin Türkiye’deki istihdam sorunlarının dikkate alınarak verileceğini öngörmektedir. Ancak maddedeki “verilir” kelimesi nedeniyle izin verilmesinin adeta bir zorunluluk ifade edeceği biçiminde anlaşılması mümkündür. İlk defa başvuran bir yabancıya çalışma izninin verilip verilmemesi idarenin takdirine bağlı bir husus olması nedeniyle “verilebilir” şeklinde kalem alınması daha uygun olurdu.

Nitekim ikinci ve üçüncü paragraflarda çalışma izninin uzatılması konusunda “uzatılabilir” kelimesi kullanılmaktadır.Bu durumda çalışma izni konusunu genel olarak düzenleyen m.5/1 deki “verilir” kelimesinin bilerek kullanıldığı anlaşılmaktadır.Konunun önemi dikkate alınarak m.5/1 inde “verilebilir” şeklinde düzeltilmesi düşüncesindeyiz.

Aynı şekilde m.6 da yer alan “süresiz çalışma izni” için de, çalışma izninin iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belli bir işletme meslek, mülki veya coğrafi oalanla sınırlandırılmaksızın verileceği hükmünün sorunlar doğuracak nitelikte olduğunu belirtmek gerekir.

AB üyesi devlet vatandaşlarına ve bunların AB üyesi olmayan eş ve çocuklarına, AB üyesi olmayan Türkiye’de İstisnai Çalışma İzninin verilmesini anlamak mümkün değildir. Gereksiz bir imtiyaz olarak değerlendirilmelidir.

Yasa 8/a maddesi ile; Bir Türk vatandaşı ile evli olan veya evlilik en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte Türkiyede yerleşmiş olan yabancılar ile Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarına Kanunda öngörülen sürelerle tabi olmaksızın çalışma izni verileceğini bildirmektedir. Bu hükmün önemli bir gelişme olduğunu belirtmek gerekir. Bu hüküm ile Türkiye’de yerleşmiş yabancı eşlere çalışma hakkı sağlanmıştır.

Tasarı ile getirilen önemli değişiklik, 35. md. ile 1932 tarih ve 2007 sayılı Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis edilen Sanat ve Hizmetler hakkındaki Kanunu yürürlükten kaldıran hükmüdür.1930’lu yılların ihtiyaçları nazara alınarak kabul edilmiş olan kanun, aradan

geçen 70 yıl içinde bütün özelliğini kaybetmiş, uygulanmayan bir yasa halini almıştır.

2007 sayılı Yasa'da yabancılara yasaklanan iş ve meslekler, izin şartı da (izin şartı arananlar hariç) aranmadığı için , kaçak olarak yabancı işçiler tarafından yapılagelmiş ve bu gün yaşadığımız kargaşanın esas nedenlerinden birisini oluşturmuştur.

2007 sayılı yasa yaklaşık 30 iş ve mesleği yabancıya yasaklamıştır. Bakanlar Kurulu kararı ile bunlara yenilerinin de eklenmesi mümkündür. Yargıtay Kararlarına göre yasaklanan iş ve meslekler tahdididir. Örneğin tercümanlık yasaktır, ama bir tercüme bürosunda Türk vatandaşlarının çalışması halinde böyle bir büroyu yabancıya açıp açmayacağı tartışma konusudur. Yeni yasa ile yaşanan belirsizlik giderilmiş olacaktır

2007 sayılı yasa 8. maddesinde "vilayet ve kaza merkezi olmayan mahallerde ecnebilerin dükkan açması memnudur" hükmü yer almaktadır. Yeni yasanın 35. madde hükmü ile yasa yürürlükten kalktığına göre, yabancılar il ve ilçe merkezi dışındaki yerlerde dükkan açabilecekler ve ticaret yapabilecekler demektir. Bu durumda ticaret yapacak yabancıya 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 88'inci maddesi gereğince köyde ikamet etmek için İçişleri Bakanlığı'ndan ikamet izni alması gerekecektir.

Sonuç olarak, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun çağdaş bir düzenlemedir. Ancak süreli ve süresiz çalışma izinlerinin verilmesinde, iş piyasasındaki durum ve çalışma yaşamındaki gelişmeler, belirli bir meslek, işkolu, mülki veya coğrafi sınırlamalar mutlaka nazara alınmalıdır. Diğer önemli husus, AB üyesi devlet vatandaşlarına yasadaki sürelerle bağlı olmadan çalışma izni verilmemesi olacaktır.